

i kamata, dužnik bi mogao takvim jednostranim aktom isplatiti glavni dug a tada prestaju teći kamate. VSRH Rev x 859/10 14. svibnja 2013. (tako i u odlukama: VSRH Revt 215/09 od 23. prosinca 2014. i VSRH Rev x 1063/10 od 26. svibnja 2011.).

Jednako je potrebno razriješiti pitanje konkurencije „uglavničene kamate“ i zatezne kamate (tzv. procesne kamate) koje dalje teku na tu „uglavničenu kamatu“ od trenutka podnošenja zahtjeva nadležnom sudu za njihovom isplatom. Što ako nakon prestanka glavne novčane obveze tražbina s osnove dospjelih zateznih kamata bude predmet posebnog postupka pred sudom i na takvu se tražbinu potražuju daljnje kamate, pa dužnik djelomično ispuni svoju obvezu koja nije dovoljna za namirenje „uglavničene kamate“ i zatezne kamate koja teče na tu kamatu? Postavlja se pitanje je li u tom slučaju riječ o istorodnim tražbinama ili o višeslojnim tražbinama, tj. treba li tu situaciju promatrati kao konkurenciju između glavne obveze i sporednih potraživanja ili kao konkurenciju između dviju sporednih tražbina? Presudom VTS RH posl. br. PŽ-4012/94 od 6. rujna 1995. utvrđeno je sljedeće: *Kada se radi o konkurenciji između jednog sporednog potraživanja, i to obračunatih kamata i procesnih kamata – kamata na kamatu na obračunate kamate, ne može se primijeniti odredba čl. 313. ZOO-a. Odredba čl. 313. ZOO-a određuje pravila o redu uračunavanja kada se radi o konkurenciji troškova, kamata i glavnice. Zakon pritom ne pravi razliku između kamata i kamata na kamatu, jer se radi o jednoj tražbini za koju vrijedi isti pravni režim ... Tužitelju međutim pripada procesna kamata za razdoblje od podnošenja tužbe sudu pa do dana kada je glavni dug – obračunana zatezna kamata plaćena.*

S navedenim se shvaćanjem u sudskoj praksi ne možemo složiti zbog sljedećih razloga: prihvatiti li se shvaćanje da su „uglavničene kamate“ zapravo glavna obveza u sudskom postupku, tada njezino kamatno podrijetlo nije bitno niti bi se trebalo razmatrati u tom postupku. Stoga bi bila riječ o konkurenciji između glavne tražbine i sporedne tražbine te, suprotno stajalištu sudske

prakse, smatramo da se u ovom slučaju treba primijeniti odredba čl. 172. ZOO-a o uračunavanju ispunjenja kada dužnik osim glavnice duguje i kamate i troškove.

10. ZAKLJUČAK

Problematika zateznih kamata u RH vrlo je složena, zastupljena je u dva režima (dva zakona), a prilikom utvrđivanja koji pravni propis u konkretnom slučaju uređuje zatezne kamate, potrebno je precizno utvrditi o kakvom je pravnom odnosu riječ i tko su subjekti takva odnosa. U svakome poglavlju u ovome članku problematika zateznih kamata morala se sagledavati istodobno s gledišta uzgredne (akcesorne) tražbine, ali i s gledišta uglavničene kamate.

U pogledu uglavničenih kamata ne postoji jasna regulativa u obveznom pravu RH, što ostavlja otvorenima mnoga pitanja, posebno slučaj zastare tražbine takvih kamata i uračunavanja ispunjenja. Nedvojbeno je da ZOO otvara mogućnost postojanja uglavničenih kamata kao glavnih obveza, ali osim otvaranja mogućnosti kao takve, ne sadržava nikakva druga pravila na temelju kojih bi se dao odgovor na pitanje što su takve kamate s obzirom na svoju pravnu prirodu.

Budući da ZOO navodi da se na svotu neisplaćenih kamata mogu zahtijevati zatezne kamate od dana kada je sudu podnesen zahtjev za njihovom isplatom, to bi se trebalo tumačiti da se spomenuta svota kamata osamostaljuje u tom trenutku te da se od tada pretvara u glavnu („uglavničenu“) obvezu na koju mnogu teći zatezne kamate (tzv. procesne kamate). Istodobno sudska praksa prihvaća opisano shvaćanje u svim situacijama, osim u slučaju uračunavanja ispunjenja, što se čini proturječnim. U potonjem slučaju, kada dužnik duguje uglavničene kamate i procesne kamate, a ono što ispuni nije dovoljno za ispunjenje obje obveze, sudska praksa smatra da nije riječ o konkurenciji između glavne i sporedne obveze. Tada bi, prema sudskoj praksi, bila riječ o dvije sporedne obveze, što nam se ne čini uvjerljivim.

Damir JELUŠIĆ, dipl. iur.

Nemogućnost personalne zakonske subrogacije na posrednog oštećenika

UDK 347.7

Autor u članku iznosi pravna shvaćanja Vrhovnog i Ustavnog sud Republike Hrvatske o nemogućnosti personalne zakonske subrogacije na posrednog oštećenika u vezi s postojanjem pravne osnove za regresno potraživanje koje je zasnovano na isplati po polici obaveznog osiguranja nadoknade troškova za slučaj nezgode na radu i profesionalne bolesti.

1. UVOD

Odredbom čl. 963. Zakona o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05., 41/08., 125/1. i 78/15., dalje: ZOO) propisano da isplatom naknade iz osiguranja na

osiguratelja prelaze sva osiguranikova¹ prava prema osobi koja je po bilo kojoj osnovi odgovorna za šte-

¹ Izrazi u ovom radu uporabljeni u muškom rodu, primjedice osiguranik ili oštećenik, rodno su neutralni odnosno na jednak način obuhvaćaju muški i ženski rod.

tu, prema samom zakonu, do visine isplaćene naknade. Identičnu je normativnu stilizaciju, koja regulira obvezno-pravni institut personalne zakonske subrogacije, sadržavao i stari Zakon o obveznim odnosima iz 1978. godine u odredbi čl. 939. (Nar. nov., br. 53/91., 73/91., 3/94., 7/96. i 112/01., dalje: ZOO/78).

Naime, kad treća osoba pričinu štetu osiguraniku, isti se može namiriti:

- ☐ ili od odgovorne osobe, prema općim pravilima obveznog prava
- ☐ ili od osiguratelja, na temelju ugovora o osiguranju.

Dakako, oštećenici se u praksi, u pravilu, odlučuju za potonju varijantu namirenja potraživanja radi sigurnosti i jednostavnijeg namirenja.

2. MATERIJALNOPRAVNO SHVAĆANJE VRHOVNOG SUDA RH

U odluci Vrhovni sud Republike Hrvatske (dalje: VSRH)² po prvi put (ujednačujući materijalno pravo) zauzeo je pravno shvaćanje o predmetnom pravnom pitanju u kojoj je ustvrdio činjenicu da je **revident u podnesenoj izvanrednoj reviziji postavio pitanje:**

- ☐ ... postojanja pravne osnove za regresno potraživanje koje je zasnovano na isplati po polici obaveznog osiguranja nadoknade troškova za slučaj nezgode na radu i profesionalne bolesti...

Nadalje, VSRH nastavlja:

- ☐ ... obrazlažući važnost postavljenog materijalno-pravnog pitanja revident ukazuje na različitu praksu županijskih sudova u pogledu pravne osnove regresnog potraživanja - postojanja prava poslodavca ozlijeđenog radnika na naknadu štete koju trpi isplatom nadoknade plaće za vrijeme bolovanja svom radniku. Osnovana je tvrdnja revidenta da je obzirom na različitu praksu drugostupanskih sudova o tom pitanju, postavljeno pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni...

VSRH u istoj je odluci zauzeo pravnu argumentaciju navodeći sljedeće:

- ☐ ... prema odredbi čl. 51. st. 1. Zakona o zdravstvenom osiguranju (Nar. nov., br. 75/93., 55/96., 1/97. – pročišćeni tekst, 109/07., 13/98., 88/98., 150/98., 10/99., 34/99., 69/00., 59/01., 82/01. – dalje: ZZO) za ozljede na radu i oboljenja od profesionalnih bolesti osiguranika i osiguranih osoba, pravne i fizičke osobe osiguravaju u cijelosti sredstva za ostvarivanje prava i obveza iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, time da su se obavezne osigurati radi rizika iz stavka 1. istog članka (st. 2.). Nadoknadu plaće zbog ozljede na radu ili oboljenja od profesionalnih bolesti, kao jedno od prava osiguranika iz zdravstvenog osiguranja (čl. 15. i 19. ZZO), obračunava i isplaćuje iz svojih sredstava pravna, odnosno fizička osoba kod koje je uposlen osiguranik (čl. 26. st. 1. ZZO). Poslodavac koji, postupajući u skladu s naprijed navedenim zakonskim odredba-

ma, svom radniku isplati nadoknadu plaće za vrijeme bolovanja zbog ozljede na radu koju je uzrokovala treća osoba (štetnik), prema općim propisima odgovornosti za štetu nije subjekt izvanugovornog odnosa odgovornosti za štetu nastalog ozljeđivanjem njegovog radnika, jer na njega nije bila usmjerena štetna radnja. **Da bi, u situaciji kad je štetna radnja usmjerena na jednu osobu, a posljedice štetne radnje pogađaju i drugu osobu, ta druga osoba imala pravo na naknadu štete, to njeno pravo mora biti zakonom izričito predviđeno.** Isplativši svojoj radnici D. P. nadoknadu plaće za vrijeme bolovanja zbog ozljede na radu osiguranik tužitelja Klinički bolnički centar Z. ispunio je svoju zakonsku obvezu iz čl. 51. i 26. ZZO. Ni jednom odredbom ZZO nije propisano pravo poslodavca za povrat nadoknade plaće isplaćenih njegovom radniku zbog ozljede na radu od osobe koja je odgovorna za štetu, kakvo pravo je, odredbom čl. 85. st. 1. tog Zakona, izričito propisano za Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. Prema odredbi čl. 939. st. 1. ZOO, isplatom naknade iz osiguranja prelaze na osiguratelja, po samom zakonu, do visine isplaćene naknade sva osiguranikova prava prema osobi koja je po bilo kojoj osnovi odgovorna za štetu. Dakle, budući da osiguranik tužitelja (poslodavac) nije imao pravo zahtijevati povrat isplaćenih nadoknada plaće za vrijeme bolovanja od štetnika (osiguranika tuženika), to ne postoji pravo koje bi moglo prijeći po samom zakonu na tužitelja kao osiguratelja. Stoga je drugostupanski sud pogrešno primijenio materijalno pravo iz čl. 939. ZOO kada je tužbeni zahtjev ocijenio osnovanim...

Nadalje, citiramo relevantan fragment obrazloženja druge odluke VSRH s identičnim materijalno-pravnim shvaćanjem:

- ☐ ... Naime, prema odredbi čl. 939. st. 1. ZOO prava osiguranika prema odgovornoj osobi prelaze na osiguravatelja (personalna zakonska subrogacija), pa stoga za osiguravatelja tj. tužitelja nije nastalo neko novo pravo, već on svoje pravo izvodi iz prava svog osiguranika – konkretno društva P. – V. d.o.o., prema odgovornoj osobi za štetu. Pravilno kod toga drugostupanski sud navodi da je pretpostavka prijelaza prava osiguranika tužitelja na tužitelja postojanje prava osiguranika tužitelja zahtijevati naknadu štete od štetnika i to u visini isplaćene plaće za vrijeme bolovanja. Prema odredbi čl. 26. Zakona o zdravstvenom osiguranju (Nar. nov., br. 75/93., 55/96., 1/97. – pročišćeni tekst, 109/07., 13/98., 88/98., 150/98., 10/99., 34/99., 69/00., 59/01., 82/01.) nadoknadu plaće zbog ozljede na radu ili profesionalnog oboljenja obračunava i isplaćuje poslodavac iz svojih sredstava, time da su se prema odredbi čl. 61. istog Zakona fizičke i pravne osobe osiguravaju za ozljede na radu i oboljenja od profesionalnih bolesti u cijelosti sredstva za ostvarivanje prava i obveza iz obaveznog zdravstvenog osiguranja i obvezni su osigurati se od tog rizika. Niti jednom odredbom

² Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-x 1048/13-2, tako i Rev-x 890/14-2

citiranog Zakona o zdravstvenom osiguranju, nije predviđeno pravo regresa poslodavca za isplaćene nadoknade plaće svom radniku zbog povrede na radu, kao što je primjerice utvrđeno pravo HZZO na naknadu štete. Stoga osiguratelj poslodavca nema pravo na regres za isplaćene iznose svom osiguraniku koje je ovaj isplatio svom radniku kao naknadu plaće za vrijeme bolovanja zbog povrede na radu, jer poslodavac nije neposredni oštećenik, a isto tako jer niti jednim propisom nije predviđeno da posredni oštećenik ima pravo na regres. Dakle, kako osiguranik tuženika (poslodavac) nije imao pravo zahtijevati naknadu štete u visini isplaćene nadoknade plaće za vrijeme bolovanja od štetnika (tuženika), to niti na tužitelja takvo pravo nije niti moglo prijeći³...

Jednako tako iznosimo segment još jedne odluke VSRH, u kojoj je individualizirano identično materijalno-pravno pitanje:

□ ... U reviziji tuženik, kao osiguratelj štetnika, postavlja materijalno-pravno pitanje: „U kojem opsegu na osiguratelja prelaze osiguranikova prava prilikom isplate naknade iz ugovora o osiguranju na temelju odredbe iz čl. 939. ZOO-a, te može li osiguratelj na osnovi predmetne odredbe steći više prava nego što ih ima na osnovi zakona njegov osiguranik i samom činjenicom isplate osnovom ugovora o osiguranju steći pravo na refundaciju isplaćenog iznosa?...Slijedom toga kada bi u slučaju kad je štetna radnja usmjerena na jednu osobu, a posljedice te štetne radnje neizravno pogodaju drugu osobu, ta druga osoba, kao treći koji stvarno i pravno stoji izvan odnosa štetnik – oštećenik, na osnovu općih odredaba o odgovornosti za štetu imala pravo na naknadu štete takvo njezino pravo, kao samostalno pravo prema oštećeniku, mora biti zakonom izričito propisano. Primjerice, kao što je to u slučaju naročito teškog invaliditeta neke osobe kad sud može i njenom bračnom drugu, djeci i roditeljima dosuditi pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove. U protivnom, takva osoba, za razliku od oštećenika, neupitno nema pravo na naknadu štete od štetnika. Međutim, nije moguća subrogacija osiguratelja u osiguranikova prava prema štetniku u situaciji kada takva prava osiguranika prema osobi odgovornoj za štetu zakonom nisu propisana i zato ne postoje. Dakle, kako osiguranik tuženika, poslodavac, nije imao pravo zahtijevati povrat isplaćenih naknada plaće za vrijeme bolovanja od štetnika, to ne postoji ni takvo pravo koje bi po samom zakonu moglo prijeći na tužitelja kao osiguratelja⁴...

3. USTAVNOSUDSKO PRAVNO SHVAĆANJE

Ustavni sud Republike Hrvatske (dalje: USRH) u svojoj odluci u povodu podnošenja ustavne tužbe zbog povrede prava na pravično suđenje o predmetnom je pitanju zauzeo sljedeće stajalište:

³ Odluka VSRH, Rev-x 694/11-2

⁴ Odluka VSRH, Rev 1714/10-2

□ ... U konkretnom slučaju u ustavnoj tužbi istaknuti prigovori podnositelja otvaraju pitanje povrede prava na pravično suđenje zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava koji glasi: „Članak 29. Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično ...odluči o njegovim pravima i obvezama(...)“ „...s obzirom na razloge i navode istaknute u ustavnoj tužbi te činjenice i okolnosti konkretne pravne stvari, postoje pretpostavke za odlučivanje o biti stvari u konkretnom slučaju. Ustavno pravo na pravično suđenje propisano člankom 29. Ustava jamči zaštitu od arbitrarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih tijela. Arbitrarnim se može ocijeniti pojedinačni akt pri čijem je donošenju njegov donositelj bez razboritih ili bez ikakvih razloga odstupio od ustaljene prakse, nije uzeo u obzir očigledno mjerodavan propis ili je mjerodavni propis pogrešno protumačio i primijenio na način i u mjeri koja konkretni pojedinačni akt čini pravno neprihvatljivim. Slijedom navedenog, ona obrazloženja odluka nadležnih sudova koja ne sadrže ozbiljne, relevantne i dostatne razloge svoje ocjene upućuju na zaključak o arbitrarnosti tako donesenih odluka u postupovnom i/ili materijalno-pravnom smislu. Primjenjujući navedeno pravilo na konkretan slučaj, u ovom ustavnosudskom postupku zadaća je Ustavnog suda bila utvrditi može li se način na koji je Županijski sud u Zagrebu tumačio i primijenio mjerodavno pravo smatrati arbitrarnim, odnosno je li osporenom odlukom taj sud odstupio od ustaljene sudske prakse u istovrsnim predmetima, kako to tvrdi podnositelj. Vrhovni sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) je u svojoj presudi broj Rev-x 1048/13-2 od 18. ožujka 2014. ocijenio osnovanom tvrdnju revidenta da je, obzirom na različitu praksu drugostupanjskih sudova, postavljeno pitanje o postojanju pravne osnove za regresno potraživanje zasnovano na isplati po polici obaveznog osiguranja nadoknade troškova za slučaj nezgode na radu i profesionalne bolesti, važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni(...)“ „...Iz navedenog je očito da je Županijski sud u Zagrebu, u konkretnom slučaju, postupio sukladno stajalištu Vrhovnog suda zauzetom u odluci broj: Rev-x 1048/13-2 od 18. ožujka 2014. Ustavni sud je u odluci broj: U-III-6805/2014 od 5. veljače 2015. ocijenio ustavnopravno prihvatljivim navedeno stajalište Vrhovnog suda. Naime, postupajući na način opisan u točki 7. ove odluke, Vrhovni sud ispunio je svoju ustavnu zadaću propisanu člankom 116. stavkom 1. Ustava, koji glasi: „Članak 116. Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni(...)“ Stoga Ustavni sud ocjenjuje neosnovanim pozivanje podnositelja na odluku Ustavnog suda broj: U-III-2330/2008 od 21. studenoga 2012. Slijedom navedenog, sagledavajući postupak koji je pretho-

dio ustavnosudskom postupku kao jedinstvenu cjelinu, te cijeneći sadržaj osporene odluke, Ustavni sud ocjenjuje da podnositelju u konkretnom slučaju, nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava⁵...

4. ZAKLJUČAK

ZOO-om je ustanovljeno pravo osiguratelja prema kojemu na istog, činom isplate naknade iz osiguranja,

⁵ Odluka USRH, broj U-III-1704/2014.

GRAĐANSKO POSTUPOVNO PRAVO

Dr. sc. Jelena ČUVELJAK, dipl. iur.*

Novosti u europskim parničnim postupcima

UDK 374.95

U Službenom listu Europske unije L 341 od 24. prosinca 2015. godine objavljena je Uredba (EU) 2015/2421 europskog parlamenta i vijeća od 16. prosinca 2015. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 861/2007 o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti i Uredbe (EZ) br. 1896/2006 o uvođenju postupka za europski platni nalog (dalje: Uredba EU 2015/2421) koja će se najvećim dijelom početi primjenjivati 14. srpnja 2017. godine. Stoga autorica u ovom članku analizira novosti koje se uvode u navedene postupke.

1. UVODNE NAPOMENE

Uredbom (EZ) br. 1896/2006 od 12. prosinca 2006. godine¹ uveden je prvi europski građanski postupak – europski platni nalog, te se taj postupak primjenjuje od prosinca 2008. godine u svim državama članicama osim u Danskoj.²

Taj je postupak neobavezan, a namijenjenom je prekograničnim slučajevima kao alternativa domaćim platnim nalogima.³ Svrha je Uredbe pojednostavnjivanje, ubrzanje i smanjenje troškova parničnja u prekograničnim slučajevima koji se odnose na nesporne novčane tražbine.

Nakon toga je donesena i Uredba (EZ) 861/2007 od 11. srpnja 2007. godine o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti,⁴ koja je u primjeni od 1. siječnja 2009. godine u svim državama članicama osim u Danskoj.⁵

Taj je postupak trebao pojednostaviti i ubrzati suđenje u sporovima male vrijednosti u prekograničnim slučajevima do vrijednosti od 2.000,00 eura, uvedena je mogućnost provedbe postupka pisanim putem, stroga vremenska ograničenja za provedbu postupaka, izosta-

nak zahtjeva za pravnim zastupanjem, korištenje elektroničkom komunikacijom, uporabu standardiziranih obrazaca za postupovne akte i ukidanje posredničkog postupka za potvrdu izvršenja odluke („egzekvatura“).⁶

No, kako je uočeno nedovoljno korištenje predmetnim europskim sudskim postupcima, pristupilo se izradi izmjena i dopuna postojećih pravila te je usvojena Uredba EU 2015/2421 koja će se u svim državama članicama, osim u Danskoj, početi primjenjivati 14. srpnja 2017. godine, osim pravila o Informacijama koje moraju pružiti države članice u vezi s europskim sporovima male vrijednosti, akoja će se početi primjenjivati 14. siječnja 2017. godine.

2. EUROPSKI SPOR MALE VRIJEDNOSTI

Kako su se pravila o europskom sporu male vrijednosti primjenjivala samo kada je vrijednosti tužbenog zahtjeva manja od 2.000,00 eura⁷ Uredba EU 2015/2421 je proširila područje primjene te je određeno da se ona primjenjuje u prekograničnim slučajevima na građanske i trgovačke stvari, bez obzira na vrstu suda, kada vrijednost tužbenog zahtjeva, bez svih kamata, troškova i izdataka, ne prelazi 5.000,00

* Sutkinja Visokoga trgovačkog suda Republike Hrvatske

¹ Uredba (EZ) br. 1896/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uvođenju postupka za europski platni nalog, Službeni list Europske unije, 2006, br. L 399/1

² U RH se primjenjuje od 1. srpnja 2013. godine.

³ Sudovi država članica zaprimaju godišnje između 12.000 i 13.000 zahtjeva za europski platni nalog – Izvor: Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o primjeni Uredbe (EZ) 1896/2006 Europskog parlamenta i Vijeća o uvođenju postupka za europski platni nalog od 13. listopada 2015. godine COM(2015) 495 final.

⁴ Uredba (EZ) br. 861/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. godine kojom se uvodi europski postupak za tražbine male vrijednosti, Službeni list Europske unije 2007, br. L 199/1.

⁵ U Republici Hrvatskoj primjenjuje se od 1. srpnja 2013. godine.

⁶ Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o primjeni Uredbe (EZ) br. 861/2007 Europskog parlamenta i Vijeća o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti od 19.11.2013. COM(2013) 0795 final, ne navodi podatke o broju europskih postupaka za sporove male vrijednosti

⁷ Hau, W., Europski postupak za tražbine male vrijednosti, u: Garašić, J., (ur.), Europsko građansko procesno pravo - izabrane teme, Narodne novine, Zagreb, 2013., str. 213-226.